

TEZAUURUL DE DENARI REPUBLICANI ȘI IMPERIALI DE LA CASICEA (JUD. CONSTANȚA)

În anul 1953, în urma unei ploii, torenții au scos la iveală în marginea satului Casicea, comuna General Scărișoreanu, un tezaur de monede romane. Acest tezaur s-a împrăștiat în momentul descoperirii, astfel că la Muzeul de arheologie din Constanța au mai ajuns doar 13 exemplare¹. Prezentăm mai jos acest fragment de tezaur aflat în colecția cabinetului numismatic al muzeului constănțean².

1. C. Coilius Calvus

AR ↗ 3,48 g, 18 mm. Foarte tocită, incizii pe avers.
Sydenham, 582, a, Roma, anii cca 100—97 î.e.n.

2. Cornelius Lentulus Marcellinus

AR ↙ 3,66 g, 18 mm, Tocit, incizii pe avers.
Sydenham, 702, Roma, A, an 87 î.e.n.

3. M. Fannius, L. Critonius.

AR ↘ 3,39 g, 19 mm. Conservare slabă, foarte tocit
Sydenham, 717, Monetărie auxiliară italică B, an 85 î.e.n.

4. Manius Aquilleus.

AR ↙ 3,60 g, 18,5 mm. Tocită, seratti.
Sydenham, 798, monetărie provincială italică, an 68 î.e.n.

5. Marcus Antonius

AR → 3,55 g, 19 mm. Tocit.
Sydenham, 1243, Efes, anii 32—31 î.e.n.

6. Același

AR → 3,51 g, 19 mm. Tocit.
Sydenham, 1216, tip general, Efes, anii 32—31 î.e.n.

---

¹ Fragmentul de tezaur care constituie obiectul notei noastre a fost achiziționat de la săteanul Badea V. Nicolae din satul Casicea, la 14 iunie 1968. Dat fiind timpul scurs de la descoperire, nu am putut afla alte amănunte legate de condițiile de descoperire și nici nu am mai putut recupera restul pieselor.

² Determinarea monedelor s-a făcut după catalogul lui Sydenham.

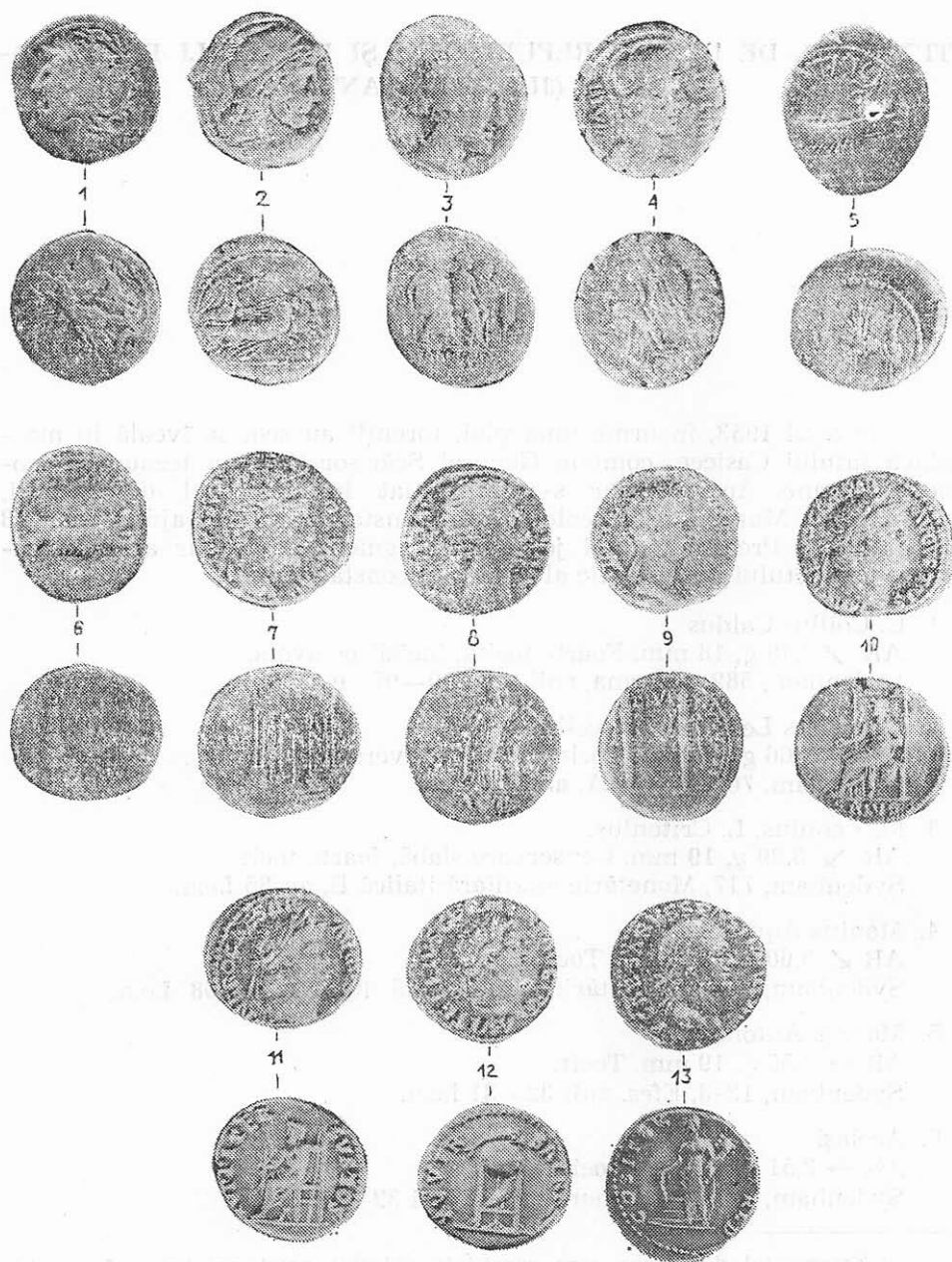

FIG. 1

7. Augustus

AR ↓ 3,55 g, 19,2 mm. Puțin tocit.

BMC, I, p. 66, nr. 373, monetăria incertă 2, Colonia Patricia (?), anii 19—16 sau 15 î.e.n.

8. Același

AR → 3,66 g, 19 mm. Tocit.

EMC, I, p. 79, nr. 462, Lugdunum, anii 15—12 î.e.n.

9. Claudius pentru Antonia.

AR → 3,60 g, 18 mm. Puțin tocit.

BMC, I, p. 180, nr. 114, Lugdunum, anii 41—45 e.n.

10. Nero

AR ✓ 3,42 g, 18 mm. Foarte puțin tocit.

BMC, I, p. 212, nr. 96, Roma, anii 64—68 e.n.

11. Același

AR ↓ 3,53 g, 18 mm. Foarte puțin tocită.

BMC, I, p. 210, nota 71, Roma, anii 64—68 e.n.

12. Vitellius

AR ✓ 3,53 g, 18 mm. Netocită.

BMC, II, p. 370, nr. 17, Roma, an 69 e.n.

13. Vespasianus

AR ✓ 3,55 g, 18 mm. Netocită.

BMC, II, p. 2, nr. 9, Roma, anii 67—70 e.n.

După cum reiese din descrierea tezaurului, acesta se termină cu un denar de la Vespasianus, bătut în jurul anului 70. Din analiza fragmentului de mai sus, compoziția sa este următoarea: denari republicani³ (6), denari pentru legiuni⁴ (2), denari imperiali⁵ (5). Denarii imperiali au fost emiși în timpul lui Augustus (2), Clăudius (1), Nero (2) Vitellius (1) și Vespasianus (1).

³ Descoperiri de denari republicani în Dobrogea, vezi: Bucur Mitrea, *Contribuții la studiul circulației monetare în Dobrogea în sec. I î.e.n. Tezaurul de denari romani republicani de la Costinești, jud. Constanța*, în *Pontica* III, p. 131 și urm.; R. Ocheșeanu, *Denari romani republicani descoperiți în Dobrogea*, în *Pontica*, IV, p. 75 și urm.; Gh. Poenaru-Bordea, *Cîteva date noi privind circulația denarilor republicani în Dobrogea*, în *Pontica*, VII, p. . . . Tot aici poate fi amintit denarul roman republican descoperit la Gura Canliei, de la magistratul monetar L. Rutilius Florus, Gruber, Roma 3242, anul 77 î.e.n. publicat de D. Vilceanu, *Urme de viață antică la Gura Canliei*, în *SCIV*, 1, XIII, 1962, p. 144.

⁴ R. Ocheșeanu, *Doi denari romani republicani descoperiți în Dobrogea*, în *Pontica*, V, p. 499, notele 13—14 (autorul dă o listă a descoperirilor de denari pentru legiuni).

⁵ Descoperiri de denari romani imperiali sînt semnalate de Bucur Mitrea în *Cronica descoperirilor monetare din R.S.R.*, în *SCIV*, începînd cu nr. 1, 1958; de asemenea la Octavian Iliescu în *Caiet selectiv*.

Cele mai multe piese din cele prezentate au fost emise la Roma (6), urmează apoi monetăriile din Efes și Lugdunum cu câte două piese. Tot doi denari din fragmentul de tezaur, au fost emiși de monetării auxiliare italiice. O singură piesă parvine de la o monetărie incertă, probabil de atribuit Coloniei Patricia (?).

Monedele romane republicane sînt în general foarte tocite, datorită unei îndelungate circulații, încă o dovadă că denarii republicani

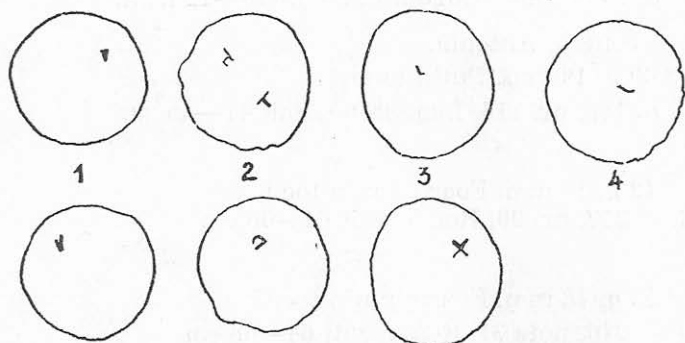

FIG. 2

au circulat în regiunea dintre Dunăre și Mare, în primul secol al imperiului⁶. Denarii republicani, chiar mult tociti, erau preferați la tezaurizare datorită cantității mai mari de metal prețios pe care o conțineau⁷. Ultimele piese din tezaur sînt puțin tocite, altele fiind chiar *fleur de coin*, fapt care demonstrează că exemplarele au fost tezaurizate la puțin timp după emitere. Menționăm că unele din monedele prezentate mai sus au pe ele contramărci⁸ (fig. 2).

Nu putem preciza dacă tezaurul a fost găsit pe teritoriul unei așezări din epoca romană-timpurie, dar se știe că la 4 km spre sud-vest de locul descoperirii tezaurului se află cetatea romană de la Plopeni (Cavaclar).

Aproape contemporane (ca timp de îngropare) cu fragmentul de tezaur prezentat, sînt alte două tezaure descoperite, unul la Belica⁹ în 1938, iar altul la Tulcea¹⁰ în anul 1957. Deci se poate presupune

⁶ Bucur Mitrea, *Contribuții la studiul circulației monetare...*, p. 134; părere însumată de R. Ocheșeanu, *Denarii romani republicani...*, p. 81.

⁷ După reforma lui Nero, denarii imperiali scad din greutatea pe care o avuseseră anterior.

⁸ Maria Chițescu, *Un depozit de monede romane republicane descoperite în Muntenia*, în *SCIV*, 2, 1966, p.

⁹ C. Moisil, *Creșterea colecțiilor în anii 1938—1942*, Buc., 1944, p. 101, se termină cu monede de la Domițian.

¹⁰ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente de monede antice pe teritoriul R.S.R.*, în *SCIV*, 16, 3, 1965, p. 155, nr. 24, tezaurul conține monede pînă la Domițian.

existența, în această parte a Provinciei Moesice, a unui orizont de tezaure, căruia, probabil i se poate adăuga și tezaurul de la Casicea. Ascunderea acestui tezaur s-ar putea lega și de evenimentele politice din timpul dinastiei Flaviilor¹¹, ce au avut loc în această regiune.

LE TRÉSOR DE DENIERS RÉPUBLICAINS ET IMPÉRIAUX DE CASICEA (DISTRICT DE CONSTANTZA)

Résumé

En 1953, les torrents ont détéré un trésor de monnaies romaines dont on a récupéré seulement 13 pièces. Dans ce fragment se trouvent 4 deniers républicains, deux deniers pour les légions depuis Marcus Antonius et 7 deniers impériaux émis pendant le regne d'Auguste (2), Claudius, Néron (2) Vittelius et Vespasien. La dernière monnaie a été émise entre 67—70 de n.è.

On pourrait rapporter l'enterrement de ce trésor aux évènements qui ont eu lieu, pendant la seconde moitié du I-er s. de n.è., en Dobroudja.

DER SCHATZ REPUBLIKANISCHER UND KAISERLICHER DENARE VON CASICEA (KREIS CONSTANȚA)

Zusammenfassung

Im Jahre 1953 wurde durch Regenfälle ein Schatz römischer Münzen freigelegt, wonon man nur 13 Stück wiedergewinnen konnte. Darunter befinden sich 4 republikanische Denare, zwei Denare für die Legionen seit Marc Antonius und 7 kaiserliche Denare, die unter der Regierung des Augustus (2), Claudius. Nero (2) Vittelius und Vespasian geprägt wurden. Die letztere Münze wurde zwischen 67—70 u.Z. geprägt.

Vermutlich wurde dieser Schatz gelegentlich der Ereignisse vergraben, die in der zweiten Hälfte des 1.Jh. u.Z. in der Dobrudscha stattgefunden haben.

¹¹ Privind evenimentele de la sfârșitul sec. I din Dobrogea vezi problema pusă în discuție de Al. Suceveanu, *În legătură cu data de anexare a Dobrogei de către romani*, în *Pontica*, IV, p. 105 și urm.